

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**XIKAMBELO XA RIXAKA XA LEMBE NA LEMBE 2015
GIREDI 3 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA
XIKAMBELO**

TIMARAKA: 40

TIMARAKA

NKARHI: Awara yi1

XIFUNDZHANKULU _____

XIFUNDZHANTSONGO _____

SEKETE _____

XIKOLO _____

NOMBORO YA EMIS (9 tidijiti)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

TLILASI (xik. 3A) _____

XIVONGO _____

VITO _____

RIMBEWU (✓)

MUFANA

NHWANYANA

SIKU RA KU VELEKIWA

C	C	Y	Y	M	M	D	D
---	---	---	---	---	---	---	---

Xikambelo lexi xi na tipheji ta 11 leti nga katsiki pheji ya le handle.

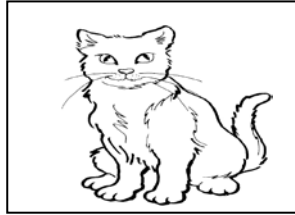
Swiletelo swa vadyondzi:

1. Hlaya swiletelo na swivutiso hinkwaswo hi vukheta.
2. Mudyondzisi u ta ku pfuna ku hlamula switoloveto u nga si sungula ku hlamula swivutiso swa xikambelo.
3. Hlamulela swivutiso hinkwaswo eka swivandla leswi nyikiweke.

Switoloveto

1. Tsondzela letere leri nga na nhlamulo leyi nga yona.

Lexi i ...

A	B	C	D
mbyana.	homu.	huku.	ximanga.

U hlamurile swona loko u tsarile (x) letere 'D'.

2. Swivulwa leswi landzelaka swi hlamusela ndlela leyi hi hlambaka meno ha yona.

Tsala tinomboro ta 1-4 eka swibokisana ku komba ndzandzelelano lowu nga wona u nga wu tirhisaka ku hlamba meno.

Tsakamisa burachi ya meno.	
Kucunga nomo.	
Hlamba meno.	
Kamela xisibi xa meno eka burachi ya meno.	

U hlamurile swona loko u tsarile tinomboro hi ndzandzelelano lowu : 1, 4, 3, 2

3. Tsondzela letere leri nga ekusuhi na nhlamulo leyi nga yona.

Xana hi byihi vunyingi bya rito 'n'wana' ?

- A vanha
- B vanhu
- C vana
- D vanana

U hlamurile swona loko u tsondzerile letere 'C'.

Eka xikambelo lexi landzelaka u ta hlamula swivutiso swo fana na leswi u swi hlamuleke.

Xikambelo xi sungula eka phej i leri landzelaka.

Hlaya xitori kutani u hlamula swivutiso swa 1-9.

Hi lembe ra 1918 hi siku ra 18 Mawuwani, ku velekiwile xifanyetana xa muXhosa emugangeni wo rhula wa Mvezo. Vito ra yena a ri Rolihlahla Nelson Mandela. U kulerile etikweni ra Qunu, a tshama na tatana wa yena Gadla, manana wa yena Nosekeni na vamakwavo va yena va xisati Baliwe, Nothusile na van`wana. Rolihlahla a risa tihomu a tlhela a tlanga na vafana van`wana laha a tshama kona.

U sungurile ku nghena xikolo xa Methodist eMixini a ri na malembe ya 7. Mudyondzisi wa yena u n`wi thyle vito ra Nelson. Loko a pasile giredi ya 7, u yile a ya dyondza xikolo a karhi a tshama laha vadyondzi a va hlayisiwa kona ku kondza a pasa giredi ya 12. Endzhaku ka malembe ma nga ri mangani u pasile tidyondzo ta vuqhweta.

Mandela u nghenerile vandla ra ANC laha a nga khomiwa a yisiwa ej ele hikokwalaho ko lwela ntshuxeko na ndzingano wa vanhu va Afrika Dzonga. Va n`wi pfalerile eRobben Island. U ntshunxiwile endzhaku ka 27 wa malembe.

Hi lembe ra 1994 u vile puresidente wa Afrika Dzonga wo sungula wa xidemokhirasi. Nelson Mandela a rhandza vanhu na swona a tsakela vana ngopfu. A vitaniwa hi vito ra 'Tata', leswi vulaka , 'Tatana'. 'Tata' u lovine a ri nhenha hi siku ra 5 N`wendzambahala 2013, a ri na 95 wa malembe.

[Yi tekiwile eka '*Long Walk to Freedom*']

1. Tsala nhlokomhaka ya xitori.

.....

2. Tsondzela letere leri nga ekusuhi na nhlamulo leyi nga yona.

I mani ximunhuhatwankulu eka xitori?

A Nosekeni Mandela

B Nelson Mandela

C Gadla Mandela

D Baliwe Mandela.

3. Tsala (x) eka xibokisana lexi nga ekusuhi na nhlamulo leyi nga yona.

Mandela a ri puresidente wa tiko rihi?

America Dzonga	
Afrika Dzonga	
Arabia Dzonga	
Asia Dzonga	

4. Kombisa ndzandzelelano lowunene wa timhaka ta xitori lexi u xi hlayeke.

Tsala tinomboro eka swivulwa swa 1-4 eka xibokisana ku komba

ndzandzelelano lowu nga wona.

U vile Puresidente hi 1994.	
U velekiwile hi lembe ra 1918 hi siku ra 18 Mawuwani.	
Mudyondzisi wa yena u n'wi thyile vito ra Nelson.	
'Tata' u loville a ri nhenha.	

5. Xana hikokwalaho ka yini Mandela a khomiwile?

Mandela a khomeriwela
.....
.....

6. Xana hi ku vona ka wena hikokwalaho ka yini vanhu a va vitana Nelson Mandela 'Tata'?

Ndzi ehleketa leswaku vanhu a va n'wi vitana 'Tata' hikuva
.....
.....
.....

7. Hlaya:

7.1 Rihlawuri i rito leri hlamuselaka riviti.

Tsondzela mahlawuri **mambirhi** eka xivulwa.

Xifanyetana lexintsongo xi tswariwile emugangeni wo rhula.

7.2 Riviti i rito leri tirhisiwaka ku thya mavito ya vanhu kumbe swilo.

Tsondzela maviti **mambirhi** eka xivulwa.

U tlangile na vafana va le Qunu.

7.3 Rihlanganisi i rito leri tirhaka ku hlanganisa swivulwa.

Tsondzela rihlanganisi **rin`we** eka swivulwa leswi landzelaka:

a. Mandela a rhandza vanhu na vana ngopfu.

b. Vito ra yena a ri Rolihlahla kambe mudyondzisi wa yena a n'wi vitana Nelson.

8. Tsala nakambe swivulwa u yisa eka minkarhi leyi landzelaka:

8.1 nkarhi lowu nga hundza

Vamakwavo va yena va tshama eQunu.

.....
.....
.....

8.2 nkarhi lowu taka

U lwela ntshuxeko.

.....
.....
.....

9. Tsala nakambe swivulwa u tirhisa mahikahatelo **mambirhi** lamanene.

9.1 'tata' u lovile a ri nhenha

.....
.....
.....

9.2 Xana tatana manana na vamakwavo va yena a va tshama kwihl

.....
.....
.....

9.3 Mudyondzisi wa yena a ku, nelson, tana haleni.

.....
.....
.....

10. Tatisa swivandla eka swivulwa hi xitwananisi xa nhlokomhaka.

10.1 Mufana u tlanga hi tinhonga.

kambe

Vafana tlanga hi tinhonga.

10.2 Vatswari va yena a va tshama eQunu,

kambe

Mutswari yena a tshama eQunu.

11. Mafana peletwana i marito lawa ya tsariwaka ku fana kambe ma ri na tinhlamuselo to hambana. Tsala swivulwa u tirhisa marito lawa ya tsariwaka ku fana u komba ku hambana ka tinhlamuselo ta wona.

11.1 matimba

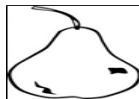
.....

11.2 matimba

.....

12. Languta swifaniso kutani u hetisa swivulwa.

12.1 Tatana Gadla u dya

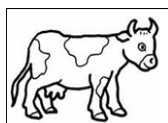
.....ro vupfa.

12.2 Mandela u

..... papila.

12.3 Vafana va hlongorisa

.....

13. Languta xinavetiso u hlamula swivutiso swa 13.1 na 13.2.

[Yi huma: DBE]

13.1 Tsondzela letere leri nga ekusuhi na nhlamulo leyi nga yona.

Hi swihi switirhisiwa swa le xikolweni leswi xitolo xi swi navetisaka?

Xitolo xi navetisa ...

- A switsalu na maapula.
- B tinomboro na maletere.
- C tibuku na swikandza swo n'wayitela.
- D switsalo na swo tsalela.

13.2 Hetisa xivulwa lexi landzelaka.

Swikandza swo n'wayitela eka xinavetiso swi hi byela leswaku ku pfula ka xikolo swi endla leswaku vadyondzi va titwa va

14. Hlaya tafula kutani u hlamula swivutiso swa 14.1-14.3.

Nongonoko wa mintirho ya vadyondzisi va Giredi ya 3		
Vito	Musumbhunuku na Ravunharhu	Ravumbirhi na Ravumune
Manana Gomba	Vulawuri bya patu	Vuleteri bya vutiolori
Nhwana wa ka Zitha	Vuleteri bya vutiolori	Vulawuri bya patu
Tatana Xilumani	Vuleteri bya vutiolori	Nhlingeletano
Manana Sono	Xilamulela mhangu	Xilamulela mhangu
Tatana Nkuna	Nhlingeletano	Vuleteri bya vutiolori

[Yi huma: DBE]

14.1 Xana i mani un'wana a tirhaka vulawuri bya patu handle ka manana Gomba?

.....

14.2 Xana i mani a tirhaka ntirho wo fana ku suka Musumbhunuku ku fika Ravumune?

.....

14.3 Hi wahi masiku lawa tatana Xilumana a yaka eka nhlingeletano?

.....

15. Hlaya girafu u hlamula swivutiso swa 15.1 na 15.2.

Migingiriko ya vadyondzi					
Nomboro ya vadyondzi	8				
	7				
	6				
	5				
	4				
	3				
	2				
	1				
	ku hlaya	ku tsala	ku dirowa	ku yimbelela	

[Yi huma: DBE]

15.1 Tsala (x) eka xibokisana lexi nga ekusuhi na nhlamulo leyi nga yona.

Fananisa mintirho.

Hi wihi gingiriko lowu vadyondzi va wu tsakelaka ngopfu?

ku tsala	ku dirowa	ku hlaya	ku yimbelela
----------	-----------	----------	--------------

15.2 Tsala (x) eka xibokisana lexi nga ekusuhi na nhlamulo leyi nga yona.

I vadyondzi vangani va tsakelaka ku tsala?

A	B	C	D
8	5	4	3

16. Tsala tindzimana **timbirhi** ta kwalomu ka **10** wa swivulwa u hlamusela hi nhenha ya wena leyi u yi tsakelaka. Tirhisa mahikahatelo, ririmi na mapeletelo lamanene. U nga tsali tinomboro kumbe ku vuyelela swivulwa.

Nhenha ya mina

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

NTSENGO: 40

